

14.7.2020

Sisäministeriö

kirjaamo@intermin.fi

Sisäministeriö, pelastusosasto

jari.lepisto@intermin.fi

Viite: Lausuntopyyntö SM2018825 00.01.05.00 10.06.2020
SMDno-2019-1791

LAUSUNTO SOPIMUSPALOKUNTATOIMINNAN KEHITTÄMISEN KANSALLISESTA TOIMINTAOHJELMASTA

Pirkanmaan pelastuslaitos kiittää mahdollisuudesta lausua sopimuspalokuntatoiminnan kehittämisen kansallisesta toimintaohjelmasta.

Toimintaohjelman on tarkoitus linjata sopimuspalokuntien kansallisessa yhteistoimintaryhmässä käsiteltäviä aiheita. Yhteistoimintaryhmän tehtäväksi on asetettu toimintaohjelmaesityksen lisäksi lainsäädännön ja sopimusten tulkintaongelmien tunnistaminen, esitykset sopimuspalokuntatoiminnan kehittämisestä ja tarpeellisista kehittämishankkeista, sopimuspalokuntajärjestelmän vahvuuksien ja heikkouksien analysointi sekä vuoropuhelun käyminen kansallisella tasolla sopimuspalokuntatoimintaan vaikuttavien tahojen kanssa. Toimintaohjelman on tarkoitus toimia myös sopimuspalokuntatoiminnan kehittämisen seurannan välineenä.

Pirkanmaan pelastuslaitos toteaa toimintaohjelmasta seuraavaa:

Toimintaohjelma käsittelee sopimuspalokuntajärjestelmän ja sopimuspalokuntien ja niiden toiminnan kehittämisen kannalta oleellisia asiakokonaisuuksia strategiataustasta lähtien. Yhteisen tavoitteen ja tahtotilan mukaan sopimuspalokunnat ovat elinvoimaisia vielä kymmenien vuosien päästäkin ja sen edellytyksenä tarvitaan laajaan yhteistyöhön perustuvaa systemaattista tekemistä. Toimintaohjelmassa tuodaan esille lukuisia avainkysymyksiä palokuntien ja sopimuspalokuntalaisten toimintaedellytyksistä, toiminnan ja jatkuvuuden turvaamisesta sekä sopimuspalokuntatoiminnan kehittämisestä. Vastaukset ja konkreettiset ehdotukset vielä pääosin puuttuvat. Lausuntoversiossa olevassa muodossaan toimintaohjelman merkitys sopimuspalokuntatoiminnan kehittämistä ohjaavana asiakirjana on vähäinen.

Toimintaohjelmassa asetetut tavoitteet yhdessä edistettävillä asioilla ovat hyviä, mutta esimerkiksi vuoden 2020 toteutettavien toimenpiteiden osalta osin ylimitoitettuja huomioiden jäljellä oleva vähäinen toimeenpano-aika. Toimintaohjelman sisältöön olisi hyvä saada pohjaksi sopimuspalokuntatoiminnan nykytilan analyysi, jonka pohjalta tehtäviä ja toimenpiteitä voisi priorisoida eri toimintavuosille. Muut tavoitteisiin tähtäävät asiat on kirjattu toimintaohjelmaan luettelomuodossa ja niiden vaikutuksia olisi hyvä arvioida ennen toimenpiteiden valintaa toimintavuosille. Kansallisessa

14.7.2020

yhteistoimintaryhmässä olisi hyvä keskittyä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka edellyttävät kansallista ohjeistusta, muutostarpeita säädöksiin, suoritus- ja toimintakyvyn määrittämisestä tai toimialat ylittäviä ratkaisumalleja. Valinta pitäisi kohdistua rajattuihin ja kokonaisuuden kannalta vaikuttavimpiin toimenpiteisiin, jotta kehittämistoimenpiteiden kokonaisuus olisi helpommin hallittavissa.

Valtakunnallisen tekemisen lisäksi sopimuspalokuntien toimintaedellytyksiin voidaan vaikuttaa alueellisesti erityisesti palokuntien rekrytointia, nuorisotyötä ja koulutusta tukemalla, yhteistyön alueellisilla rakenteilla, yhteisillä palokuntien toimintakyvyn arvioinneilla sekä pelastuslaitosten, sopimuspalokuntien ja kuntatoimijoiden yhteistoimintaa tiivistävillä keinoilla. Seuraavassa joitakin konkreettisia esimerkkejä Pirkanmaan käytännöistä.

Toimintaympäristön muutoksia seurataan ja niiden vaikutuksia palvelutarpeisiin ja palvelujen tuottamiseen arvioidaan alueellisella tasolla osana palvelutasopäätösten valmistelua. Hyvä esimerkki muutoksista on alueiden väestö- ja ikärakenne ja niihin liittyvä muuttoliike. Muuttoliikkeen suunta on ollut haja-asutusalueelta taajamiin, mutta myös toiseen suuntaan on ilmennyt uusia ajureita, kuten etätyön suosiminen, kiinnostus maaseutumaiseen asumiseen ja paluumuutto. Pelastustoimen palvelut pitää yhteis- ja yhdyskuntarakenteen muutoksista huolimatta pystyä tulevaisuudessakin järjestämään. Näihin päiviin saakka haja-asutusalueiden pelastustoimen palvelut on tuotettu pääsääntöisesti sopimuspalokuntatoiminnan kautta. Tulevaisuudessa sopimuspalokuntien toimintaa pelastustoiminnassa voi tukea lisäksi sosiaali- ja terveystoimen sekä pelastustoimen yhteiskäyttöiset resurssit.

Uutta sukupolvea sopimuspalokuntiin saadaan nuorisotoiminnan kautta ja palokuntatoiminnan vetovoimaisuuteen nykyisen laajojen harrastemahdollisuuksien rinnalla tulee kiinnittää huomiota. Erilaiset esittely- ja markkinointitapahtumat sekä palokuntaharrastuksen imagon vaaliminen ovat tärkeitä. Pelastuslaitosten tukea niin tapahtumien suunnittelussa kuin toteutuksessakin tarvitaan nykyaikaisia viestintäkeinoja käyttäen ja tällaiseen tukeen on hyvä varata suunnitelmallisesti resursseja. Nuorten 16-18 -vuotiaiden mielenkiinnon ylläpitämisessä heidän ottamisensa mukaan hälytysosastojen harjoituksiin varomääräykset huomioiden ja varustaminen sammutusvarustein, on osoittautunut motivoinnin kannalta tärkeäksi asiaksi.

Pirkanmaalla pelastusalueen palopäälliköt ja nimetyt aluepalomestarit ylläpitävät yhteistyötä ja yhteydenpitoa ja toimivat alueellisen toiminnan tukena. Sopimuspalokuntien pysyvinä alueellisina yhteistyörakenteina ovat säännöllisesti järjestettävät alueelliset VPK -foorumit ja sopimustoiminnan taustatyötä varten toimiva Sopimuspalokuntien Yhteistyöfoorumi, jotka käsittelevät sopimusasioita, palokuntia askarruttavia tai muuten ajankohtaisia yhteisiä asioita. Lisäksi järjestetään sopimuspalokuntien päällikköfoorumeita ajankohtaisin aihein.

VPK -vuosikalenteriin perustuvan yhteistoiminnan sekä päivittäisen kanssakäymisen lisäksi järjestetään palokuntien toimintakykyisyyden selvittämiseksi kartoituksia neljän vuoden seurantajaksolla. Näissä selvitetään esimerkiksi kansallisen hankkeen kautta esille nostettuja kysymyksiä. Edellinen kartoitus toteutettiin 2016 ja nyt käynnissä olevassa kartoituksessa erityisteemoina on tarkasteltu palokuntien jäsenien ikäjakaumaa ja henkilöresurssia sekä niiden vaikutusta tulevaisuuden toimintakykyyn. Huomiota

14.7.2020

kiinnitetään myös palokuntien kulurakenteen muutoksiin ja taloudellisen kantokyvyn korjaamistarpeisiin palokuntasopimuksen uusimiseksi.

Tampereella 14.7.2020

Pelastuspäällikkö Matti Isotalo

Kehittämispäällikkö Martti Honkala